

Väljaandjad:

Tõrva linnavalitsus, Helme vallavalitsus, Põdrala vallavalitsus, Hummulu vallavalitsus

Kujundus: loovbüroo Kuldne Lammas**Trükk:** AS Kroonpress;**Otsepost:** OÜ Joon; Tiraaž: 3000**Toimetus:** Egon Ilisson, kuldne@kuldne.com, 53 736 992AUGUST
7/2016

HELME

KIHJELKONNACLEHT

ARVAMUS**Tiina Neumann – sportlikust Tõrvast****LK2****UUDIS****Karjatnurme küla lugu sai kaante vahele****LK3****FOOKUS****Tänavu oleks Tõrva KEK saanud 60-aastaseks****LK6-7****KULTUUR****Tõrva ööLAN tõi kokku massiliselt noori****LK9****PERSOON****Kevin Kangur – petangitalent Riidajast****LK12****Egon Ilisson**

Olümpiatsükkel kulmineerus Rios

Tõrvast pärit odaviskajad Tanel Laanmäe ja Magnus Kirt said oma esimese olümpiakogemuse Brasiilias Rios lõppenud olümpiamängudel. 18. koha saanud Laanmäe ja 23. positsioonil lõpetanud Kirt võtsid oma olümpiatsükli kokku erinevatel toonidel.

Rios tuli finaaloostlusele jõudmiseks visata piiki 81 meetri ja 96 sentimeetri kaugusele, milleks olid mõlemad tõrvakad oma tänavu näidatud tulemuste põhjal kindlasti võimelised. Kahjuks seekord jäi natukene puudu ja Laanmäe oda kandus 80.45 ja Kirdi oma 79.33.

Jäi kripeldama

Laanmäe, kes eestlastest parima kohaga lõpetas, arvas, et võistluse kulg oli ootuspärane ja kõik läks plaanipäraselt. „Ilm oli väga palav, mistõttu pidi võimalikult palju ennast säästma, et võistlustel vastu peaks. Kõik läks üldjoontes nagu plaanitud. Võistluspaigas saime piisavalt soojenduskatseid ja mõned neist kandusid ka üle 82 meetri, mis kinnitas omakorda, et asjad on paigas ja lõppvõistlusel tuleb visata hea tulemus kohe esimese katsega,“ lahkab Laanmäe Rio staadionil toimunut. Paraku aga võistluskatsetel nii hästi ei läinud ja odamees ei suutnud leida õiget rütmi hoojooksu ja äraviske momendi vahel. „Ja nagu oli näha, siis ei suutnud ma seda kolmel katsel teha. Kolmandas katses oli kõvasti jõudu sees ja see oleks pidanud kanduma kaugemale, aga paraku viske esimeses osas käis „oda risti“ ja

kaotas oma väljalennu kiiruse (vaatamata sellele, lendas oda 80 meetri alla),“ on Laanmäel tuliselt kahju, et taaskord nii napilt finaali edasi ei pääsenud. Ka Kirdil jäi finaalkohata jäämine kripeldama. „Kui Amsterdami EM-il tundsin ennast erinevate põhjuste tõttu ebakindlalt, siis olümpiaks olin hästi valmistunud ja valmis. Teisiti oleks võinud olla esimene katse, mille üle joone kukkusin, sest esimese katse kirja saamisel oleks hea olnud sealt viset edasi arendada,“ näeb Kirt tagantjärele selgeid põhjuseid.

Täielikult pühendunud

Laanmäe neli aastat ettevalmistust olümpiaks oli täis erinevaid probleeme ja ootamatusi. Mehe sõnul on hästi võistlemiseks vaja ka head stabiilsust treeningutel. „Vahekord treeningute ja puhkusega peab väga paigas olema ja muid muresi ei tohiks olla ning peaks saama keskenduda 100% -sis on ka võimalik võidelda medallite eest. Minu tsükkel oli nii, et vahepeal oli treener ja siis polnud, ning tekkisid erinevad arvamused ja probleemid,“ räägib Laanmäe, et niiviisi on raske valmistuda maksimaalselt. Kirt jääb olümpiat-

Tanel Laanmäe (vasakul) ja Magnus Kirt Lõuna-Koreas toimunud universiaadil tähistamas Laanmäe tiitlivõitu. Foto: Erakogu

MIRELL LUIK U20 MM-FINAALIS

Poolas toimunud U20 MM -il sai Tõrva neiu Mirell Luik odaviskefinaalis üheteistkümnenda koha tulemusel 50.65. Luige seeria oli tõusvas joonel: 49.03 - 50.19 - 50.65. Teine Tõrva odaviskelootus Marcela Liiv sai tulemusega 45.01 kokkuvõttes 36. koha. Võistlusel, kus esimesest seitsmest

neiu koguni kuus püstitasid rahvusrekordi, isikliku rekordi või hooaja tiptulemuse, näidati ülihead taset. Kuigi suurfavoriit Jaapanist kõrbes, oli medali hind 56.71, mis teeb sellest ühe läbi aegade kõrgetasemelisema neidude odaviskevõistluse. Kulmedali võitis kohalik tüdruk Klaudia Maruszewska.

süklile tagasi vaadates positiivsemaks ja hindab seda hindade neli. „Kui aastal 2012 viskasin 76.97 ja aasta enne seda 70 meetrit, siis on näha, et aastaks 2016 olen suutnud

ennast arendada 86.65ni. Viimased neli aastat olen pühendanud terve oma elu sellele, et spordis läbi lüüa ja meetrite järgi olen sinna poole ka teel, aga kui vaadata tegelikku

seisu, siis hetkel ma pole veel suurtel arenidel oma tulemust teha suutnud,“ on Kirdil okas hinges. Mees usub, et eelkõige tuleb psüühika kallal kõvasti tööd teha ja leida viis, kuidas leida samme, et tiitlivõistlustel areneda enam kui ühe meetri kaupa.

Motivatsiooni kõvasti

Odasid kapile minevikutrofeedeks kumbki mees veel panema ei hakka ja järgmiseks neljaks aastaks on kindel siht Tokio näol silme ees. Igal hooajal on omad eesmärgid ja ka tiitlivõistlused, kus täistabamust oodatakse. „Järgmisel aastal on kaks tiitlivõistlust- universiaad ja MM, kus loodan hästi esineda. Kindlasti jääb ka minu eesmärgiks otsida stabiilsust, sest sellel hooajal on visked olnud liiga suurte kõikumistega ja ma ei oskagi täpset põhjust öelda, sest tervis on korras olnud,“ ei poe Kirt tervisehäda taha. Samuti ei ruttu Kirt uuele hooajale mõtteid viima, kuna ka sel aastal on veel plaan oda kaugemale visata.

Laanmäe edasised eesmärgid on kõigepealt leida treener, kellega koostöö ja tingimused sobiksid. „Siis polegi muud, kui hakata uueks hooajaks valmistuma, mille tippündmus on MM Londonis,“ sõnab Laanmäe.

Kohalikel spordisõpradel on aga suur tõenäosus näha olümpialasi ka oma silmaga võistlemas, sest nii Laanmäe kui Kirt plaanivad septembri lõpus visata oda Magnuse isa ja esimese treeneri Peeter Kirdi mälestusvõistlustel, mis toimuvad Tõrva Gümnaasiumi staadionil.

A.R. HAUS

Kvaliteetsest termotöödeldud kuusest saunad ja kumblustünnid aastaringseks kasutamiseks.

"Parimad torusaunad parima hinnaga"**Info: www.arhaus.ee või 53 479 279**

Egon Ilisson
HKL vastutav väljaandja

Roheliste sõrmedega poiss

Helme Kihelkonnalehel algab selle numbriga kolmas hooaeg. Akud on täis, mõtted klaarid, pliiaatsid teravad. Aga kui terav peab pliiaats olema, et rahvas plaksutaks ja saaks ka jututeemasid seltskondlikeks koosviibimisteks?

Enamikel vestlustel ajalehe teemadel, mis mul seni olnud, on ikka ja jälle tõusnud teemaks küsimus, miks me ei kirjuta intriigidest, spekulatsioonidest või muudest rahvasuus nii palju poleemikat tekitavatest teemadest. Kes magas baaris, kes mängis kasiinos oma maja maha, kes tantsis võõra naisega vallapäevadel? Tegelikult saaks ju tõepoolest „naistega saunas“ terve ajalehenumbri jagu lugusid, enne kui esimene leil võetud saab. Aga miks me siis ei kirjuta? Miks ilmub alati välja kusagilt Tistou, roheliste sõrmedega poiss, kelle puudutusest muutuvad ka kivid ja relvatorud lilledeks?

Uuriva ajakirjanduse puhul (mis ei ole meie eesmärk), mis tihti peale ka süüdistava, näpuga näitava või negatiivse alatooniga, tuleb arvestada sellega, et kellegi tunded saavad alati riivata. Isegi kui sa kõigile allikatele annad sõna, võib tekkida kahtlus nende õigsuses. Paljud asjad on aga tõestamatud ja nende taga pole fakte. Väikeste kohtade puhul levib ka info kulutulena ja võimatu on nende puhul absoluutset tõe pinnale loksutada. Kui jood Riiska järve ääres pudeli õlut, räägitakse linnas, et oled tsüklis, ja enne kui kojugi jõuad, teatakse Helmes, et oled ampulli lõhki joonud. Allikas ise aga ütleb, et tegu oli alkoholivaba õllega ja ta on viimased 10 aastat karsklane olnud. Mine ja võta nüüd kinni. Loomulikult me ei taha kirjutada kellegi pahedest või isiklikest tragöödiatest, aga paraku on see just see, mis kütab kirgi, millest lugejad ammutavad põnevust. On ju reaalselt olemas inimesi, kelle jaoks kõik muu, mis peale Kroonika postkasti tuleb, on ainult küttematerjal. Aga meie valik on täiesti teadlik ja andkem andeks, kui rahvalegendid ajaleheveergudele ei jõua.

Väikeste kohtade puhul levib ka info kulutulena ja võimatu on nende puhul absoluutset tõe pinnale loksutada.

Need lood, mis Kihelkonnalehes ilmuvad, on positiivsed versioonid positiivsetest teemadest. Kui nendes on ka halle varjundeid, siis on see eelkõige algmaterjaliks maakonnalehele või üleriigilistele väljaannetele. See, nagu oleks toimetaja käed seotud ja mõned teemad on meie jaoks tabud, ei vasta tõele. Nende viimase kahe aasta jooksul ei ole mulle mitte ükski omavalitsustegelane öelnud, et keelatud on millestki kirjutada või et ma peaks muutma mingi fakti ümber. Nad teavad, mis on kellegi ampluaa ja ajakirjanikeks ümber kehastuda neil soovi pole.

Seega ärgem otsigem ka sellest ajalehenumbri intriige või põletavaid vastuseid külajuttudele. Niikuinii on ju kõigi nende „uudislugude“ puhul omad versioonid liikvel ja sõbralt saadud info, mis pärineb algse allikana tema töökaaslase ema naabrimehelt, on alati tõsem kui see, mis räägitakse „Aktuaalses kaameras“.

Proovime siis nii, et jätame rusikad taskusse ja relvad kabuuridesse – kellegi pihta parastaval näpuga näitama me kohalikus lehes ei hakka. Ja kui ma ütlen kellegi, et „ma panen su ajalehte“, siis võtke seda komplimenti, mitte ähvardusena.

Ilusat suve lõppakordi ja... armastage!

Tiina Neumann
Tõrva linna spordimetoodik

Väikelinna suur spordihing

Tõrva on kena Lõuna-Eesti väikelinn, aga kindlasti mitte vaikne linn- toimub ju meil linnas kogu aeg midagi. Just lõppesid järjekordsed Tõrva Tule-Päevad, toimus loodusfestival „Las jääda ükski mets“, Tõrva Dokfest ja Tõrva Loits. Tõrva Tule-Päevade raames toimus ka mitmeid huvitavaid ja põnevaid sportlike üritusi. Juba avapäeval said kõik osaleda öises Tõrvas rattasõidul, mis kandis nime II Tõrva rattaõ. Kuigi ilmataat kostitas kogu sõidu vaikse vihmasabinaga, oli sellest hoolimata 140 ratturit võtnud nõuks soojas suveõõs Tõrvale tiir peale teha. Nii mõnigi osaleja arvas, et just vihm oligi vahva ja andis omapoolse elamuse. Reedel alanud ja laupäeval finaalmängudega lõppenud Eesti meistriõistlused naiste rannavõrkpallis meelitasid linna keskvaljakule taas kaasa elama ja sai näha Eesti tugevamate naispaaride tuliseid pallimänge. Reede õhtul aga anti start 38 ekipaažile 123 osalejaga öisele autode orienteerumisele. Seekordne võistlus toimus Eesti 2016. a autoorienteerumise karikasarja ühe etapina ja oli pühendatud Tõrva autoõorieentumise pikaaegsele korraldajale Avo Põldsälule.

Eespool mainitud ürituste ühe korraldajana on heameel selle üle, et tiheda kavaga ürituste seast leiti üles ja osaleti rohkearvuliselt. Lisaks kohalikele tuldi nii öisele ratta- kui ka autosõidule kaugemaltki. Tundub, et nii mitmedki Tõrvas toimuvad üritused on lisaks tõrvakatele ka ümbruskonnast ja kaugemalt tulnutele meeldinud ja tullakse taas. Nii võib märgata talve ja suve maastikuratta krosside kui ka Tantsumäe mägede jooksul ja Härma suusamaratoni registreerunute hulgas võistlejaid Tartust ja Võrust, Tallinnast ja Põlvast, Pärnust ja Valgast. Lisaks näeb jooksurajal ka naaberriigi Läti jooksusõpru. Tõrvakale endale aga meeldib enam osaleda liikumisüri-

tustel, kui tegemist on võistlusega, siis vist tekib väike (au)kartus. Nii näebki näiteks talvisel ajal suusarajal aktiivset kasutust, samas suusavõistlused jäävad pigem osavõtjate poolt väikesearvuliseks, kuigi sel aastal toimunud Härma suusamaraton tõi rajale suure hulga suusasõpru. Aga liikuda tõrvakas armastab, seda näitavad ka populaarsed kevadised ja sügisesed matkasarjad, mida tuntakse „Sõnade otsimise“ mängu nime all. Matkajatele on meelt mööda selle ürituse formaat, mis lubab endale sobival ajal käia Tõrva terviserajale paigutatud kontrollpunktidest sõnu otsimas. Käiakse perede ja sõpradega, vaadatakse kevadel looduse tarkamist ning sügisel kauneid värve. Tänavu kevadel oli lausa mälumäng sõnade otsimisel kasutusel, kui tuli leida Tõrva linna kohta esitatud küsimustele vastuseid. Ja see meeldis aktiivsetele metsas jalutajatele. Samuti on matkasarja kokkuvõttes alati üllatusmeened kõiki aktiivsemaid ootamas. Matkasarja osalejate vanusedki on alates paariaastastest lastest kuni vanemaelisteni. Eriti tore on, et mitmed Tõrva gümnaasiumi klassid on üheskoos liikuma tulnud ja mängulise ürituse omaks võtnud.

Tõrva Terviserada on üldse rahvale meelt mööda, saab ju sõita rattaga, teha kepikõndi ja joosta või talvisel ajal suusatada. Ka enamik Tõrvas korraldatavaid spordiüritusi toimuvad just nendel radadel. Gümnaasiumi pargis on noorte hulgas populaarsust kogunud discgolfi mäng ja tihti on rajal suured seltskonnad, kes omavahel mõõtu võtavad ja vaba aega veedavad.

Ürituste korraldajana on alati hea meel osavõtjatelt saada tagasisidet toimunu kohta - mis meeldis ja mida võiks järgmisel korral paremini teha. Tore on, kui astutakse tänaval juurde ja öeldakse häid sõnu või küsitakse, kas sel aastal ikka üritus toimub. Tuju teeb heaks, kui inimesed tulevad suusarajale ja räägivad, et viimati

sai kümme või rohkem aastat tagasi suuskadel oldud, aga ilm on nii hea ja suusarajad lausa kutsuvad sõitma.

Kuigi tuleb tunnistada, et ega tõrvakas väga aktiivselt ei tule erinevatele sportlikele üritustele kaasa elama, oleme mitmeid spordivõistlusi kesklinna ja kauni Veski järve äärde toonud, aga see pole kaasaelajate arvu suurendanud. Küll on aga palju selliseid, kes käivad alati vaatamas, ergutamas ja head emotsiooni saamas igal võistlusel ja iga ilmaga.

Suured üritused vajavad ka suuremaid korraldusmeeskondi ja paraku oleme mitmel võistlusel jäänud vabatahtlike leidmisega kimpu. Õnneks on siiski mitmeid häid abilisi, kes alati leiavad aja aitamiseks. Aitäh teile! Ürituste ettevalmistamise ja läbi viimise üheks osaks on ka rahade leidmine ja selleks oleme mitmel korral abipalve kohalikele ettevõtetele esitanud. Tõrva ja lähiumbruse ettevõtjad on siiani olnud väga mõistvad ja toetavad- ei ole tühjade kätega jäetud. Eks see sõltub ka sellest, kui spordilembesed on ettevõtte juhid. Heaks näiteks on Helme Graanuli kollektiiv, kes mitmete spordiürituste korraldamisele on öla alla pannud. Samuti on Helme Graanuli töötajad pea kõikidel Tõrvas toimuvatel võistlustel rajal ja esindavad Tõrva linna mitmetel suurüritustel.

Olümpia-aasta on eriline spordiõprade seas, hea on omadele kaasa elada ja mõnus emotsioon sellest saada. Ka sel aastal on ette valmistamisel Tõrva-Helme kergejõustikupäev olümpialastega, võistluspäev, mille Eestimaa Spordiliit Jõud eelmisel aastal valis Valgamaa parimaks piirkondlikuks spordiürituseks. Ootame ära tõrvakate saabumise Riost, et siis täpsemalt kuupäev paika panna, millal Tõrva gümnaasiumi staadionil saab kaasa elada nii väikestele kui suurtele sportlastele.

KUU PILT

Tõrva Raadio kollektiiv sai tänavu nautida uusi ruume Veski tänaval. Foto: Ülav Neumann

Enne teist maailmasõda tegutses Tõrvas raskejõustikuselts nimega „Olümpia“, kes kasutas treeningpaigana Tõrva rahvamaja väikest saali.

Helme Kihelkonna piiridesse jääb vaid üks restoran ja selleks on Taagepera Lossi restoran.

Tõrva Dokfestil esinenud Sven Grünberg oli esimene, kes võttis Eestis kasutusele süntesaatori.

Kristi Ilves

Karjatnurme külast valmis raamat

Nagu iga inimene on ka iga küla väärt oma raamatut. Kaante vahele korjatakse aga väheste elu. Karjatnurme küla inimesed võivad olla õnnelikud, sest külal on nüüd oma raamat, karjatnurmelaste nägu ja kodutanumate karva.

3. augustil oli Karjatnurme külalplatsile kogunenud kenake hulk rahvast, neid kõiki ühendamas armastus oma kodukandi vastu ja igapäevaelu südames soov, et ka aastate pärast tõuseks siinsete tared korstnatest suitsu ja õuedele jätkuks laste kilkeid. Vello Jaska esitles oma raamatut „Kauge aja kutse“, mis sisaldab muljeid ja meenutusi Mulgimaal Helme vallas olevast Karjatnurme külast ning selle küla elu ja ilmet kujundanud inimestest.

Mahukas tagasisivaade

Autor rääkis lühidalt raamatu süniloost ja kinnitas, et ilma kohalike abi ja kaastöödeta poleks see valmis saanud. Suures osas koosnebki teos inimeste meenutustest ja mälestustest. Leidub nii traagiliste elusaatuste jäädvustusi kui lustlike mälu pilte. Samas saab lugeja aimu ka küla ajaloo kohta. Uhkust võib Karjatnurme tunda siit võrsunud kuulsate meeste-naiste, näiteks rahvaluuleteadlase Eduard Laugaste ja luuletaja Erni Hiire üle. Omal kombel on legendiks saanud ka metsavana Hermann Henberg, kes veetis pikki aastaid erakuna koopas ja metsaonnis elades. Osa mälestusi on autori poolt kirja pandud Mulgi murdes, nii nagu

Rahvas ootab teose „Kauge aja kutse“ autorilt Vello Jaskalt oma raamatusse autogrammi. Foto: Kristi Ilves.

inimesed on need edasi andnud.

Esitluspäeval jagas kohale tulnutega oma meenutusi ka karjatnurmelane Eve Valliste, kes ütles, et esmalt tundus mõte oma küla raamatust kohalikele võõras. Arvati, et selleks pole piisavalt materjali. Kui aga mõtteseeme oli idanema pandud, hakkas ka üha enam lugusid ja mälestusi tulema. Üks lugu viis teiseni ja viimaks meenutati olnud üksteise võidu

ja meelsasti. Samas ei uskunud keegi, et kaante vahele koguneb nii palju materjali ning raamat saab sedavõrd mahukas ja soliidne.

Helme valla poolt oli autorit ja külaelanikke õnnitlema tulnud volikogu esimees Ave Visor ja volikogu liige Toivo Põldma, samuti võttis sõna Mulgi Kultuuri Instituudi juhataja Kaja Allilender, kes kinnitas, et tema suur soov oli, et just see teos

oleks saanud sarja „Mulgi mälu“ avaraamatuks. Kahjuks nii ei läinud, aga see ei vähenda rõõmu uue raamatu üle. Kõnelejad märkisid, et lisaks raamatusse talletatud minevikusündmustele ja külas elanud inimestele on Karjatnurmel ka kindel tulevik. Sellest andsid tunnistust külalplatsil mängivad lapsed ja hulk noori külaelanikke. Muusikaliselt ilmestas raamatu „Kauge aja kutse“

esitlust Thea Leitmaa juhendatav rahvamuusikaansambel Jauram ning Arvu Meltsas.

Karjatnurme - eriline küla

„Kauge aja kutse“ pole vaid ühe küla lugu, see on sissevaade ajastusse, kiluke Mulgimaa ajalugu. Lisaks meenutustele ja ajaloolistele ülevaadetele sisaldab kõvakaaneline teos oma 120 leheküljel ka ohtralt fotosid nii lähemast kui kaugemast ajast. Tagakaane siseküljel on Eesti Rahvusarhiivist pärit detailne Karjatnurme küla kaart.

Vello Jaska, kes on ise samuti Karjatnurmest pärit, tunnistas, et suur hulk lugusid ja mälestusi jäi ka raamatust välja. Kõik ei mahu ega peagi mahtuma kaante vahele. Järge äsja ilmunud teosele ei plaani autor kirjutama hakata. Ta tänas kõiki kaasautoreid ja ütles, et raamat ilmus tänu Kohaliku Omaalgatuse Programmile, mille kaudu saadi kulude katteks raha.

Võime kindlad olla, et Karjatnurme küla elab edasi, ja mitte ainult raamatukaante vahel, vaid ka päriselt, 21. sajandi Eestis. Pealiskaudselt hinnates võib ju arvata, et sellised raamatud on olulised vaid väikese hulga inimeste jaoks – nende jaoks, kes ise selle kandiga seotud on. Tegelikult aga on just see aastate möödudes hindamatu ajalooline materjal, pärimus selle kõige otsesemas tähenduses. Niimoodi, kild haaval, luuakse Mulgimaa, Eesti ja meie kõigi lugu. Oleks vaid rohkem Velloid, kes tahaksid ja suudaksid oma tavalise küla eriliseks kirjutada.

TARMO TAMM HELME VALLAVANEM

Selle kuu esimestel päevadel esitleti Karjatnurme külalplatsil selle küla ajalugu kajastavat raamatut. Vello Jaska sulest ilmunud seekordne raamat pole küll kirjaniku jaoks esimene, kuid koduküla ajalugu kajastavana siiski esmakordne väljaanne. Sirvides raamatut, saab kindlalt väita, et tänu Vellole on ühe küla lugu nii

praegustele lugejatele kui tulevastele põlvetele väärikalt ja sisukalt kirja pandud. Siinkohal on mul antud hetkel rõõm mitmekordne, sest Vello nimetati just sel aastal Helme vallapäeval, 23. juulil ka valla aukodanikuks. Väärilise tiitli osaliseks saamise põhjus on lihtne. Vello on ju lugematul arvul kirjutanud erineva-

tes väljaannetes artikleid ja peamiselt on need just kodukandi elu üle muret tundvad. Ta on ka erinevate raamatukaante vahele talletanud suure hulga Helme valla ajalugu. Kuna mul ei õnnestunud raamatu „Kauge aja kutse“ esmaesitlusel Karjatnurmest isiklikult kohal olla, sest viibisin samal hetkel pealinnas

ministri jutul, siis kasutan antud momendil võimalust ja tänan siinkohal Vello Jaskat tänaseni kõige kirjapandu eest. Soovin, et Vello elu keerdkäigud lasevad tal kunagi Soomest koduradadele tagasi tulla ning täie hingega pühenduda tema elu kutsumusele – kirjutamisele. Edu Sulle eluteel.

ELLEN, VANAUSSSE TALUST MÖLDRITE PEREST

Olen südamest õnnelik, et meie sünnikohas Karjatnurmest sirgunud üllas mees, kes oskab ja soovib rõõmu teha oma kodukoha rahvale, kirjutades ja kinkides neile kõigile nii kauni raamatu nende nooruspäevist. See raamat on nüüd minu raamaturiigi ehteks. Raamatu esitlus oli ka meelde jäävalt korraldatud. Suur tänu ja rõõm, mis sõnadesse ei mahu!

Guido Kuum

Ükskord võidame? - Tõrva Tule Päevad kulmineerusid Tõrva Loitsuga

Tänavu üheksandat korda väisanud iga-aastane kontsertsari Tõrva Loits kandis seekord allnime "Tere Perestroika? 1991 vs 2016" ja oli pühendatud Eesti Vabariigi 25. sünnipäevale.

Mitme generatsiooni võitlus

Ka sel aastal oli lavastajaks Tõrva Loitsul Mart Koldits, kes põimis etendusse palju väikseid, kuid tähendusrikkaid huvitavaid nüansse, mis kogu showd õhtu jooksul elavdasid. 200 jalapaari pani ühe taktikepi järgi tatsuma koreograaf Märt Agu. Kontsertetenduse tekstid kirjutas endine poliitik ja ajakirjanik Mihkel Raud, kes ise ka need tekstid laulude vahepeal ette kandis, mitte küll isiklikult kohal viibides, kuid austades üritust videopildi vahendusel.

Muusikalistest kollektiividest esinesid nüüdisaegsed populaarsed bändid Elephants From Neptune, ning Avoid Dave. Vastukaaluks olid valitud Eesti Vabariigi sünniaastatel ning seniajani ülimenukad Eesti punkkultuuri lipulaeva kandvad bändid J.M.K.E ning Vennaskond. Lisaks esinesid veel ka Jüri Vlassov ja Mihkel Smeljanski enamikele eestimaalastele tuntud kollektiiviga Kuldne Trio.

Suudab üllatada igal aastal

Vabariigi juubeliaastale kohaselt oli vaatamängule lisatud rahvustrikolooriga ehitatud elemente- oli selleks siis rahva katmine hiiglasliku sinimustvalge lipuga või laulva revolutsiooni ühe säravaima hetke taaslavastamine, kui mootorrattur sõitis rahvast mööda, trikoloor lehvimas tuules.

Samuti ei puudunud ka vaatamängust erinevad vett ja valgust kaasavad efektid ning maa ja taeva vahel gravitatsiooniga võitlevad või vastupidi seda ärakasutavad esinejad, kes oskuslikult näitasid rahvale, kuidas anda võimas etendus vaid kitsal köiel või lindil.

"Raske õppustel, kerge lahingus"

Tänavu ühe peaesineja J.M.K.E. juhtfiguuri Villu Tamme sõnul oli talle meeltemööda olla osa etendusest, sest probleemid häälega ei lase enam naljalt 15 laulu järjest laulda. Seega sobis talle vaheldumisi Vennaskonna laulmine suurepäraselt.

Tõrva Loits 2016- Tere Perestroika?

Nagu ühele pungipeole kohane oli kohale tulnud ka hulgaliselt punkareid. Foto: Egon Bogdanov

Ines- Akustiline kontsert Tõrvas Veskijärve saarel. Fotod: Andrus Abel

Punkar Villu oma sõnutsi ei mäletanud, et oleks kunagi varem Tõrvas esinenud, kuid siiski märkis ta ära, et siit läbi sõites on talle meelde jäänud publi Juudase aknad, kuhu erinevad tuntud muusikud on maalitud. Vennaskonna solist Tõnu Trubetsky mainis, et tema seevastu on

mitu korda pubis Juudas esinemas käinud, nii bändiga Vennaskond kui ka bändiga The Flowers of Romance. Tõnu Trubetsky: „Etenduses kaasa loomine polnud raske, pigem olid proovid väga rasked ja kurnavad.“

Ka sel aastal süüdati etenduse osana vastaskaldal olevad tules-

Tõrva Linnavalitsus ja MTÜ Tõrva Spordiselts tänavad häid toetajaid, kelle abiga suve suurim tule, vee ja muusika vabaõhu-vaatemäng Tõrva Loits 2016 teoks sai.

Maani kumardus

OÜ Asfaldateenus | OÜ Frenidit | AS Heelix Grupp | OÜ Tõrva Saanimatkad | Jaak Sulg
OÜ Kemmerling | Eero Viisu | OÜ Venso Ehitus | Päästeamet | AS Valmap Grupp | AS Novarc Group
OÜ Krah Pipes | Paadisildade OÜ | Andrus Horn | AS SA. Met | OÜ Üle | OÜ SW Energia

Täname

Abja Vallavalitsus | Andres Rändur | Anu Adermann | Anu Kübar | Arvi Lepik
AS A. Le Coq | AS Lõuna Pagarid | AS Olerex | AS RR Lektus | AS Saku Õlletehase
AS Skanholz Helme | AS Swedbank | AS Tõrva Elekter | Eiki Piirak | Elar Jeeger
Eve Sinisalu | Gert Post/Frozen Kingdom | Greete motell | Helme Vallavalitsus
Hummuli Vallavalitsus | Ilmar Niilits | Indrek Saar | Keskväljaku Lillesalong | Kristel Veri
Kunrar Kasepuu | Maarjamaa parimad tantsijad | Margus Kender | Marko Ilisson
Merle Pussak | MTÜ Christine Gild | Musta Kõutsi Kõrts | OÜ Amalaia | OÜ Beetela
OÜ Dammix Mets | OÜ Estinvaat | OÜ Eventech | OÜ Heliart | OÜ Helme Graanul | OÜ Ilveski
OÜ JanPal Grupp | OÜ Jeeger Auto | OÜ Jyrr Invest | OÜ K ja M Projektbüroo | OÜ Krah Pipes
OÜ Oja Ehitus | OÜ Püroterm | OÜ Riia Lakid | OÜ Ritsu Ehituse | OÜ Scandinavian Furniture
OÜ Semigross | OÜ Supelung | OÜ Taagepera Loss | OÜ Tekero | OÜ Tسانtrum Agro
OÜ Tõntso Agro | OÜ Tõrva Kaubandus | OÜ Tõrva Tervisekeskus | OÜ Tõrva Veejõud
OÜ Vahtre VK | OÜ Viisu Eero Auto | Pille Tiirak | Põdrala Vallavalitsus
Tarmo Veesaar/No11 | Toomas Pelme

Tõrva Loits 2016- Jaan Roose, slackline'i ehk köieakrobaatika Tippmeister

Tõrva loits 2016- Kuldne Trio e. hõbedased kaksikud

kulptuurid, seda eriti stiilsel oda-pealinnale kohasel viisil- Eesti üks parim naisodaviskaja Mirell Luik heitis leegitseva oda üle Õhne jõe,

maandudes ise jahedasse jõevette. Maandunud oda leek sai tuleallikaks skulptuurile, milleks oli tänavu küsimus- ÜKSKORD VÕIDAME?

Eve Vaigla
MTÜ Elamushetked

Tõrvas ja selle ümbruses pidutsesid öömatkajad

Mulgi Öömatk on igal aastal augusti kuus toimuv meelelahutuslik öine matkamäng, kus läbitakse jalgsi paarikümne kilomeetri pikkune rada ja kogutakse selle erinevaid ülesanded sooritades punkte.

Sel aastal toimus öömatk 19.-20. augustil Tõrvas ning tõi kokku 116 matkajat üle Eesti. Igal korral on öömatkal üks kindel teema, millest lähtuvad võistkondadele antavad

ülesanded. Seekord oli selleks „Öös on pidu!“.

Kokku üheteistkümnes mängupunktis sattusid matkajad erinevatele pidudele. Laste sünnipäevapeol said võistlejad lõhkuda piñata ja mängida keksu, jaanipeol akordioni saatel tantsida kaerajaani ja osavust näidata täpsuslaskmises, maskibalil tuli teada erinevaid tantsustiile, rannapeol tantsida limbot, metsloomade peol teada, millised loomad on esindatud karulaane jenkas ning nõidade peol tuli otsida pimedast

koopast sodiaagimärke. Avatud oli mängupunktina ka publi Juudas, kus sai end proovile panna beer pongis.

Suurimaks üllatuseks oli osalejate jaoks kindlasti mängupunkt Tõrva kirik-kammersaalis, kus nende silme all viidi läbi huumoriga vürtsitatud laulatus ning seejärel ootas matkajaid limusiin, mis viis järgmise ülesande juurde, galaõhtule.

Kuna võistlejate jaoks lõppes matk taasiseseisvumispäeval, olid viimased mängupunktid rahvusliku meeleoluga. Tantsumäel esitati

rahvatantsijate poolt mulgi polka ning seejärel suunduti finišisse, mis oli vabariigi aastapäeva teemaline. Sinna saabusid võistkonnad tõrvikutega kanuudes mööda Õhne jõge.

Matkamängu võitis kuueliikmeline võistkond Mõtslasõ Võrust, edestades kõigest ühe punktiga kohaliku võistkonda Raudbetoon.

Mulgi Öömatk on rändav üritus, mis toimub igal aastal erinevas kohas ajaloolise Mulgimaa piirides. Järgmisel aastal korraldatakse see Karksi-Nuia piirkonnas.

Selgusid Tõrva aumärkide laureaadid

12. augusti õhtul Kalme kalakasvatustes toimunud Tõrva Linnavolikogu esimehe Kalle Visteri ja linna-
pea Maido Ruusmanni vastuvõtul selgusid ka tänavused Tõrva hõbe- ja kuldmärgi laureaadid!

Hõbemärgi saajateks on Tõrva Linnahoolduse Asutuse juhataja Heli Otti ja Valgamaa Omavalitsuste Liidu keskkonnaosakonna juhataja Riho Karu.

Kuldmärgi laureaateks on kauaaegsed õpetajad Aimi Laanoja, Mare Saarmann, Anne Õunapuu ja Saima Nigol, pereõde ja Tõrva Linnavolikogu sotsiaalkomisjoni liige Liia Kägu ning ettevõtja Matti Mõts.

Hummuli looduspäev

Hummuli looduspäev on kohaliku kogukonna mahukaim ühisüritus. 2016.a toimub VI looduspäev 27. augustil algusega kell 12 ning sel aastal on alateemaks „Loomad on lahti...“. Kavandatud on väga erinevaid tegevusi. Jälgi reklaami!

Peaesineja Aleksei Turovski „Inimkonna vanim õpetaja – loom!“

- Kalapüügiõistlus „Hummuli purikas 2016“.
- Õnneõngitsemine – iga loos võidab!
- Kell 14 Eesti vingeim teadusshow - teadusteater Teeme Keemiat.
- Baltimaade ainus kuivjääjookide serveerija Mulli pakub põnevalt tossavaid ning maagilisi mullijooke.
- Kell 15 Hummuli lossis giidiga ekskursioon „Hummuli mõis ja loomad“.
- MTÜ Jaanikese Jahiseltsi jahitrofeede näitus mõisapargis.
- Viktoriin loodusest, loomadest ja Hummuli vald 25.
- Vibukoolitus ja –võistlus.
- Iidsete viskerelvade õpituba ja võistlused (kirved, tomahoogid, noad ja ammud).
- Nugade, kirveste, käärde teri-

tamine (vaatamine ja õpetus tasuta, teritamine tasuline).

- Kaitseliidu Valgamaa Maleva Helme üksikkompanii, Noored Kotkad Valgamaa Malev ja Kodutütred Valgamaa ringkond.
- Politseikoerte demonstratsioon.
- Ateljee Metsas MTÜ meistrikoda.
- Christine Gild viltimistuba.
- Noore tislmeisteri värkstuba – sildid koerakuutidele, aedadele, kassimajadele jne.
- Hummuli valla vapiga meene puitu põletamine.
- Sulle-Mulle-Sae võistlus (kahe-mehesaega etteantud ülesande täitmine).
- Traadist ja looduslikest materjalidest loomaskulptuuride valmistamine.
- Maiustuste valmistamise õpikoda „Adda ja magusameistrid“.
- Näomaalingud lastele – loomad, putukad, kiskjad.
- Kurgiralli – kurgihoidiste degustatsioon ja parimate valimine.
- Seenenäitus ja jututuba.
- Ponisõit ja ratsutamine Kaasikotalus.
- Külli Kolina fotonäitus „Merest võlutud“ rahvamajas.

VABA LAVA:

- Tantsutrupp Aerodünaamilised – „Loomatantsud“.
- Hummuli linedancerid.
- Kohapeal saab osta sularahas grilltoite, maiustusi noortekohvikust, Ungari mahetooteid ja kohalike ettevõtjate käsitöötoodangut.
- Muinastuli ja ÖÖDisco DJ Tarmo. Öös pakub tantsulist meelelahutust RNStuudio (noorte tantsutrupp Elvast).

Looduspäev on pühendatud Hummuli valla 25.aastapäevale, päeva juhib Tarmo Kallaste.

Korraldavad: MTÜ Hummuli Arendus, MTÜ Christine Gild, Hummuli Rahvamaja, Hummuli Vallavalitsus. Korraldajad jäätavad endale õiguse tegevusi muuta, kui nende toimumine on takistatud korraldajast mitteolenevatest põhjustest.

Toetavad: Hummuli vald, MTÜ Jaanikese Jahiselts, OÜ Valga Puu, MTÜ Mulgimaa Arenduskoda, Kultuurkapitali Valgamaa ekspertgrupp.

MEISTERJAAN

16 SEPTEMBER
UKSED 22:00
PILET ENNE KESKÖÖD 5 PÄRAST 6 EUR

TÕRVA

VAIKO EPLIK

PUBI JUUDAS

Joogahuvilised!

Alates 7. septembrist 2016 alustab taas tegutsemist **Hummuli rahvamaja saalis** täiskasvanute joogatreeningu grupp.

Treeningud toimuvad igal kolmapäeval kell 18.00 – 19.30
Kaasa võtta võimlemismatt.

Oodatud on kõik huvilised: algajad, edasijõudnud, mehed, naised.

Täpsem info telefonil 53484890

Vee- ja kanalisatsiooniteenuse uued hinnad

OÜ Helme Teenus kehtestab alates 1.septembrist 2016.a oma teeninduspiirkonnas (Kalme, Patküla, Pokardi, Helme, Linna, Karjatnurme, Ala) kõigile tarbijatele vee- ja kanalisatsiooniteenuse uued hinnad.

- tarbitud vee eest 1,15 €/m3, käi-

bemaks 0,23 €, koos käibemaksuga 1,38 €/m3

- reovee ärajuhtimise eest 1,40 €/m3, käibemaks 0,28 €, koos käibemaksuga 1,68 €/m3
- Veeteenused kokku: 2,55 €/m3, käibemaks 0,51 €, koos käibemaksuga 3,06 €/m3.

Seoses hinna muutusega palume fikseerida veemõõturite näidud seisuga 31.08.2016 ja edastada OÜ Helme Teenusele tel 7635486 või helmeteenus@gmail.com .

Paakauto kasutamine alates 01.09.2016.a 20 €, käibemaks 4 €, koos käibemaksuga 24 €.

KEK ehitas 30 aastaga (1956 – 1986) Valgamaa majanditele:

Veiselautu 21 162 peale
Sigalaid 47 560 peale
Lindlaid 39 000 linnule

Lambalautu 1 600 lambale
Teraviljahoidjaid 46 750
tonni mahutavusega

Hillar Kala,
majandusteadlane

TÕRVA EHITAJAD - KEK-i 60. juubeliks

Tõrva on kõige jõudsamalt kasvanud ja arenenud aegadel, mil Helme kihelkonna majandusellu on jõudnud viljastavad ühistegevuslained. Nii oli see juba 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi esikümneil, kui Helme Põllumeeste Seltsi eestvõttel käivitus siinkandis esimene majandusliku ühistegevuse buum.

Helme kihelkonna ühistud – Tõrva linnasüdame kujundajad (1904 – 1940)

Suur- ja väikepõllumehed asutasid üksteise järel kihelkonna majandust oluliselt edendanud ühistegevusorganisatsioonid – Helme Hoiu- ja Laenuühistu (1904, hilisema Helme Ühispanga), Helme Majanduse Ühisuse (1910, tänase Tõrva Tarbijate Ühistu), Lõuna-Eesti suurima ja võimekama piimakäitise – Helme Piimaühistu, Tõrva Ühispanga ja mitmeid teisi, kes kõik vajasisid kujunevas kihelkonnakeskuses esindushooneid, müügipindu, tootmis- ja laohooneid, elamuid omanikele ja töötajatele. Sel perioodil kujundati Tõrva kesklinna nägu – kõrtsihoone vastas kerkinud tänastki Tõrva linnapilti ilmestavad Helme Ühispanga ja Majanduse Ühisuse maja (Valga 2), Tõrva Ühispanga hoone (Tartu 1), mitme ühistu aktiivse liikme Võndi talu peremehe Hans Kitse ehitatud esinduslikud ärimajad-elamud (Valga 4, Tartu 2).

Sõjajärgsel perioodil pakkus Tõrva Tarbijate Kooperatiiv tööd ühtaegu enam kui 200 inimesele, mis võimaldas ühistu toel ligi 150 toimekal perel ehitada linna oma maja, rajada kodu järvede keskele.

Tõrva / Valga KEK (1956 – 1996)

Pretsedenditu hoo ja ulatuse sai Tõrva linna areng aga ühistuliste juurtega ehitusfirma – KEK-i loomisega. 1. augustil 1956. a asutasid 9 Helme kihelkonna mail (Helme, Riidaja, Taagepera, Leebiku vallas) tegutsenud väikest kolhoosi endale tootmishooneite rajamiseks ühisevõtte – tollase Tõrva rajooni Kolhoosivahelise Ehituskontori (KEK-i).

Algusaastad olid väga rasked. Puudu oli kõigest. Kogemustega ehitajatest, materjalidest, tehnikast, rahast (nii tellijail kui ehitajal), oma tootmisbaasist. Esiti paikneti vaid ühes Metsa tänava toas. KEK-i juha-

Tehvandi spordikeskuse mätastega vooderdatud peamaja „Pentagon“ oli KEKi keeruliseim ja kuulsaim ehitusobjekt. Täna on sellest saanud maailma populaarseimaid talispordikeskusi koos Käärikuni ulatuvate suusarolleriradadega. Fotod: H. Kala

tajaks valiti endine Eesti Laskurkorpuse mees Edgar Lippur (1921 – 2002). Suuremad majandid (Tulevik, S. Ljahhovi nim jt) maksid ühiskassasse a 10 tuhat rubla (praeguses vääringus vaid tühised 6,5 eurot, mille tollane ostujõud oli muidugi kordades suurem). Väiksemad ja vaesemad kolhoosid piirdusid poole vähemaga. Sellegi pisku eest sai osta vaid seda, mida nõukogude riik oma fondidest suutis eraldada/müüa.

Õiglase meele, äkilise loomu ja hea organiseerimisvõimega Edgar Lippur suutis oma esimesed ehituslähingud defitsiiditandril siiski võita. Tähtsaim neist oli juba paari aastaga teovõimelise ehituskollektiivi loomine, kus tööd ja leiba jagus juba enam kui sajale mehele-naisele. 1957.a eraldati KEK-ile suur maa-ala Valga maantee äärde. Siia asuti rajama ehituskontori baasettevõtteid. Mõne aastaga ehitati saeveski, puidukuivati, garaaž, puidu- ja mehaanikatöökojad, betoonitööstus. 1963. a oli KEK-il juba 18 veoautot, 1 kraana ja 2 ekskavaatorit. Palgalehel

241 töötajat, neist 115 vahetult ehitusbrigaadides. Valminud oli üle 10 suure veiselauda 3000 lüpsilehmale, üle 20 sigala enam kui 16 tuhandele notsule, kanalaid 12 tuhandele linnule, viljakuivateid läbilaskevõimega 6,3 tonni tunnis. Nende tulemustega jõuti Eestis ja ka üleliiduliselt parimate sekka. Tõrva KEK oli esimene, kes hakkas 1957.a ka talvekuudel välitingimustes ehitama. E. Lippur edutati 1963.a septembris vahepeal Valga KEK-ks kasvanud firmast edasi Viljandi KEK-i juhatuse esimeheks.

Tormiline kasv

Tõrvas valiti tema järeltulijaks KEK-i alguspäevist siin mehhaanikuna töötanud Valga Tööstuskooli lõpetanud Helmut Pastarus (1927 – 2007), kes oli aidanud nuputada ehitustööde lihtsustamiseks mitmeid vajalikke masinaid (traatvõrgu kudumismasina sigalate sulgude ehitamiseks, lupjamisagregaadi loomakasvatushooneite valgendamiseks). Helmut Pastaru-

KEK TÖÖNIMESELE

Aasta	Töökohtade arv	Keskmine aastapalk (rublades)
1956	37	446 (4-5 kuud)
1960	184	1 242
1965	324	1 658
1970	554	2 308
1975	762	2 475
1980	785	2 618
1986	807	3 100
1988	818	3 338
1990	751	...

Allikas: Georg REINASTE käsikiri „Kolmkümmend töökata aastat“, Tõrva 1986.

sest sai veerand sajandiks Valga KEK-i tüürimees (juhatuse esimees), Tõrva esimese ja seni ainsa suurettevõtte kujundaja, läbi aegade Tõrva linna enda suurim üles-ehitaja. Lisaks tootmislinnakule hakati Pastaruse ajal (1967. aastast) Valga mnt ja hiljem ka Helme raba äärde vaivundamentidele rajama

elamuid oma töötajatele. Ühistegevuslik ettevõtlusvorm pakkus selleks riigifirmadega võrreldes palju soodsamaid võimalusi. Suhteliselt vabalt sai kasutada KEK-i teenitud kasumit. Viimane sõltus suuresti ehitus-montaažitööde mahtudest ja oma ehitusmaterjale tootvate ettevõtete tulemitest. Pastaruse juhti-

Teraviljakuivateid
249 tonni võimsusega tunnis
Garaaže 205 masinale

Juurviljahoidjaid
2000 tonni mahutavusega
Mineraalväetiste hoidlaid
18 900 t mahutavusega

Lasteaedu 400 kohaga
Kortereid 1579

Allikas:
 Georg REINASTE käsikiri „Kolmkümmend
 töökä aastat“, Tõrva 1986.

„Pentagoni“ keerulisem osa ehitajale oli 150 m pikkune kaarjas (180 kraadi) hotelli- ja teeninduskompleks.

misel jõuti ehitustöödel esimese miljoni rublani 1966.a, seega 10 aastat peale starti. Teine miljon tuli aga juba 3 aastaga (1969), kolmas miljon lisandus järgneva kahega, neljas miljon vaid aastaga (1972). Selline üha kiirenevas tempos majanduslik mäkketõus kestis kuni 1980. alguseni. Muidugi nõudis taoline edasimineku uuenenud tehnilist baasi, kõrg – ja keskeriharidusega juhtivat kaadrit, sadu uusi oskustöölisi. Tublid töömehed ja ehitusjuhid KEK-i suurel tandrill olid ka agarad ehitajad oma peredele. Nii kasvas Tõrva linn veelgi nägusamaks ja kaasaegsemaks. Vanemate puitmajade vahele ja kõrvale kerkis igasse linnaossa hulganisti kahekorruselisi kivimaju. Uue ehitusmoe teenäitajateks olid teeneline ehitaja Lembit Kaarna, ehitusbrigadirid Lembit Voitk, Väino Vallandi, Üllar Priileht, Janus Metsa, Harry

Käärrik, Rein Valliste ja paljud teised KEK-i veteranid, kes rajasid Tõrvas kokku ligi 70 pilkupüüdvat individuaalelamut.

Ligemale 4000 elanikku

Tõrva kujunes magnetiks, mis tõi siia hulganisti haritud ja kogemustega tööjõudu üle Eesti. 1963. aastal saabus ka Rakke poiss, äsja TPI-s ehitusinseneri diplomi saanud Arvo Odras. Algul ehitiste projekteerija, seejärel ehitusosakonna juhataja, peatselt aga peainsenerina H. Pastaruse esimene liitlane. 1987.a septembris sai A. Odras pensionile siirdunud H. Pastaruse asemel järgneva viieks aastaks juhataja esimeheks. Tema ajal moodustati KEK-i baasil taas Tõrvanimeline ehituskoondis (TEK), mis 1992.a kujundati aktsiaseltsiks.

36 tegusa ehitusaasta bilanssi mahuvad enam kui 100 miljoni rubla eest ehitustöid kogu Valgamaal ja

kaugemalgi. Teist sama palju teeniti oma ehitusmaterjalide ja mehhanismide, mööbli ja muude kaupade tootmisest. Valmisid suured tootmiskompleksid Laatres, Viiratsis, komplekselt väljaehitatud maa-asulad Hummulis, Riidajas, Leebikus, Karulas, Lüllemäel ja mujal. Ehitati rida unikaalseid, üleliidulise tähtsusega objekte – Tehvandi ja Kääriku spordibaasid, Helme kihelkonna kultuuripärliks kujunenud Tõrva Kirik-kammersaal, Helme Kutsekooli uued hooned. KEK ehitas Valgamaale ligi 2300 korterit (100 tuhat elamisruumi), neist ligi viiendiku Tõrva linna oma töötajate peredele (1,2 tuhandele inimesele). „Aasta ja 32 korteriga elamu!“ Selline oli seitsmekümnendail oma elamulinnaku arendusveevis. Taolist luksust sai nõukogude ajal endale lubada vaid väga edukas ühistegevuslik suurettevõte. Koos KEK-iga kasvas ka enam

kui tuhande inimese võrra linnaelanike arv, mis 1991.a jõudis rekordilise 3713-ni. KEK-i inimestele rajati otse töö- ja elukoha kõrvale igati kaasaegne sotsiaalaristitu: söökla, võimla, kaubanduskeskus Tõrvik, lasteaed Mõmmik, linnasaun, üle tee sportlik puhkepark Öhne-äärse metsaalal jne. Täna senini pakub see loodusesse sulanduv kompleks kõrgemat elukvaliteedi kui Tallinna mägedele või linnalähedastele põldudele rajatud elamurajoonid.

KEK-i pärand

KEK-i ajastu lõpetasid Tõrvas riigikorra vahetusega ühistegevuse väes 1993.a usu kaotanud aktsionärid ise. Tollal ei olnud kollektiivi eesotsas enam kindlakäelist liidrit. Nii mõnedki ehitusjaoskondade juhid hakkasid ühispaati kõigutama, silmapiiril ilmunud kopsakat ühisvara noolima. Turumajanduse saabumisel

oli KEK-i bilansis vara päris priskelt. 1993. a alguseks üle 10 milj krooni (ligi 0,7 milj eurot). Varade väärtust oli 36 aastaga kasvatatud enam kui 11 tuhat korda! Arvo Odrase personaalseks teeneks oma töötajate ees oli kokkuleppe saavutamine KEK-i asutajatega (nende õigusjärglastega), et töötajate tööpanuseks (aktsiateks) arvestatakse sellest 50%. Enamiku aktsionäride hääletage otsustati 29. jaan 1993.a pea päev läbi kestnud koosolekul KEK-i reorganiseerimise tähe all tervikvara jupi kaupa siiski maha müüa, sh aktsionäridele. Enamik töötajatest sai aktsiatähtede eest välja osta oma korterid. Muus osas jäädid tühjade pihkudega, erinevalt näiteks Harju KEK-ist, kes otsustas jätkata ja maksab oma endistele töötajatele senini kopsakaid dividende (mis ületavad 5-6 kordselt Eesti riiklike pensione). Selline on juba riski hind turumajanduses. Tõrva KEK-ist kasvas välja terve väikeettevõtete kobar, millest nii mõnedki on kirjutunud meeldejäädav lehekülgi kodukandi majanduslukkku. Nimetagem ruumipuudusel vaid mõningaid eriti tublisid.

Ehitusettevõtjad Janus Metsa (AS Sa.Met), Harry Käärrik (AS Brick), Olav Napritson (AS Tõrva Elekter), Tiiu Loorman (OÜ KjaM Projektibüroo); kaubandussektoris tegutsesid Enno Järvekald (AS Heelix), Rein Valliste (AS Tekero), Svetlana ja Kalju Tipka (OÜ Beetela, OÜ Kalme Veski) ja teised KEK-i juurtega ettevõtted on Tõrvas loonud kokku ligikaudu 120 töökohta. KEK-i aegade kõrgtasemele (820 töökohta) väikeettevõtted küll ei küüni. Linna suuremaks enam ei kasvata. Peamist - tööd ja leiba kohalikule rahvale aga kindlustavad.

Tõrvale üle Eesti kuulsust kogunud kultuurikolle – Kirik-Kammersaal valmis KEK-i noorte eestvõttel ja Helmut Pastaruse toel 1986 – 1990.

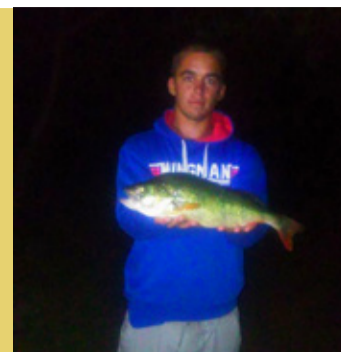
28 hektaril laiub KEK-i elamulinnak – rohulisse sulandunud Tõrva suurim linnaosa 18 elamu- ja 3 garaažiühistuga, oma sotsiaalaristituga.

1946. aastal õppis Hummuli põhikoolis üle 200 õpilase, hetkel käib seal kooliteed veidi üle 60 lapse.

1939. aasta 1. aprillil kaotati rohkem kui 700 elanikuga Koorküla vald, ühendades territooriumi Helme vallaga.

Võrtsjärve keskmine kalasaak on üle 400 tonni aastas.

Egon Ilisson

Kuidas saada mõisahärraks?

Kui ennevanasti oli mõisahärra tiitel midagi erakordselt suursugust ja aukartustäratavat, siis tänapäeval ei pea mõisahärraks saamiseks enam isegi väga palju raha välja käima.

Aastal 2016 on kinnisvaraportaalis mõisahooned ja komplekse müügis kümneid. Kõige kallimad lähenevad 3 miljoni eurole ja odavamate hinnalipik jääb mõnekümne tuhande euro kanti. Ka Helme Kihelkonna piiridesse jäävad mitu mõisahoonet, mis ootavad uut omanikku või on lähiajaloo vahetanud mõisahärrat.

Pokardi mõisast saab suvila

Ajaloo huviliste jaoks võib kõlada küll veidi kõrvahäirivalt, aga tänapäeval restaureerivad Eesti mõisaid tihtipeale välismaa ärimehed, kes siis neid omale suvekodudeks ehitavad. 2014. aastal ostis näiteks Pokardi mõisa Küprose ärimees Nicos Kounnas ning hakkas seda ka tänavu restaureerima. Kinnisvaraärimees, kes soetas mõisa vähem kui 40 000 € eest, plaanib sellest

Holdre loss paistab isegi arhitektuurivõhikule kaunis, aga tublisti tööd vajav ehitus. Foto: Wikimedia.

restaureerimistööde lõppedes peresuvila teha. Esmapilgul tundub, et eestlannaga abielus olev 54-aastane Küprose mõisahärra ei ostanud tööpoolest ajaloolist mõisat lagunema, vaid on asunud 1870. aastal rajatud hoonet ka taastama.

Sarnaselt Pokardi mõisale ootab uut ja tragi peremeest meie piirkonna üks arhitektuuripärle

- Holdre loss. Nii mõnegi ehitusliku päästeoperatsiooni läbi elanud lossi, mida viimastel aastakümnetel kõvasti lapitud, saab päästa hukust, alustades 275 000 eurosest väljaminekust, mis on hetkel lossi hinnaks märgitud. 1715 ruutmeetrise lossi juurde kuulub ka 5,9 hektarit maad. Võimalus taastada ja elada legendaarse Otto Wildau (kes muuhul-

gas on kavandanud ka Taagepera ja Kärstna mõisad) projekteeritud lossis on aga selle rahasumma kõrval hindamatu.

Mõisaid palju müügis

Tundub, et mõisahärraks olemine neelab aga oluliselt rohkem ressursi, kui algselt ette arvata. Muinsuskaitse eritingimused ja muud ettekirjutused

taastamistöös osas on kulukad ja kui pole raha puuga seljas, siis tihtipeale venivad majade rekonstrueerimised ka uute omanike käes.

Näiteks on igapäevaselt Eesti kinnisvaraportaalis müügil vähemalt mitukümmend mõisahoonet. Odavaimad neist näiteks Laiküla mõis (29 000 €), Sipa mõis (35 000 €) või Laugu mõis (45 000 €) maksab huvilistele vähem kui keskmine ühetoaline korter Tallinna linnas. Nende taastamine aga tähendab kordades suuremat investeerimist.

Et aga mõisahoonetega on võimalik ka mingit tulu teenida, näitavad kinnisvaraportaaliid selgelt, sest renoveeritud mõisate hinnad on nende ostuhinnaga võrreldes pea kümnekordsed. Näiteks praeguseks täielikult taastatud Kiviloo mõisa eest küsitakse 1,2 miljonit eurot ning üle poole miljoni euro maksvaid losse on müügis tükki neli.

Kuna mõisahärra tiitel kõlab endiselt küllalt aristokraatlikult, tasub loota, et kõik meie piirkonna mõisad ja lossid leiavad endale lähiajal rikkad kavalerid, kes taastavad nad oma ajaloolises hiilguses.

Tallinna XXX rahvusvaheline orelifestival jõudis Taagepera kirikusse

Ave Visor

Suveplaanid on imelised asjad, neid tehes võib meelde tuletada kõik toreda, mida korra aastas ikka teha tahaks. Inimesed, keda näha, raamatud, mida lugeda, kontserdid, kus käia. Ja ka mõned kaua plaanitud tööd-tegemised. Tunnistagem, suviseid üritusi on ääretult palju ning on raske kaaluda, millele järele anda ja kuidas samas jälle mitte üle püüda, et kultuuriline mõnu kaotsi ei läheks.

Juba kolmandat aastat on Helme vald teinud koostööd Eesti Kontserdiga. 30. juulil toimus Taagepera kirikus orelikontsert. Kontsert toimus koostöös Tallinna XXX rahvusvahelise orelifestivaliga 28. juuli-7. august 2016. Kunstiline juht professor Andres Uibo. Selle festivali alla läks Halliste orelifestival.

Seitse orelikontserti Viljandimaa ja Mulgimaa kirikutes 25. juulist kuni 31. juulini. Iga päev uus kirik ja uued interpretatsioonid. Selle aasta festivali teemaks oli CONTRA-PUNCTUS XIV. Kõik interpretatsioonid esitasid oma kavasa ühe ühise teose, interpreteerides J-S. Bachi fuuga kunstist fuugat CONTRA-PUNCTUS XIV.

Sel veidi vihmasel õhtul kogunes poolsada orelimuusika austajat meie armsasse ja hubasesse Taagepera kirikusse, et saada osa Holger Gehringi fantastilisest kontserdist ja Arvo Lasingu palvusest. Taagepera kirik on erilisel hea akustikaga ning kirikus on uskumatult hea kõlaga orel. Hetkel, kui maestro orelit puudutas, saabus kirikusse harras vaikus, sest kõik poolsada inimest olid lummatud helist, mis kirikuseintelt vastu kaikuma hakkas. Taagepera

kirikusse oli tulnud esinema tõeline oma ala meister.

Holger Gehring on õppinud kirikumuusikat Lübecki Muusikakõrgkoolis, kus tema oreliohpetaja oli Martin Haselböck ja klavessiiniohpetaja Hans-Jürgen Schnoor ning Stuttgardis Jon Laukviki juures. Lisaks on ta õppinud orelit Daniel Rothi käe all Frankrurdi Muusikakõrgkoolis ja seejärel Ludger Lohmanni orelisolisti klassis Stuttgardi Muusikakõrgkoolis. Tegutsenud kirikumuusikuna Ludwingsburgi Friedenskirches ja muusikajuhi assistendina Württembergi kirikus, oli ta seejärel ametis Bad Hersfeldi linnakirikukantorina ja õppejõuna kirikumuusika koolis Schlüchternis. 2004. aastal kutsuti ta organistik Dresdeni Ristikirikusse. Holger Gehring õpetab oreliliteratuuri,

improvisatsiooni ja vanamuusikat Leipzgis ja Dresdenis. Ta on orelikontsertide sarja (Silbermanni orelitel) ja Reinhardtsgrimma lossikontsertide kunstiline juht ning annab meistrkursusi.

Täname toetajaid Helme Vallavalitsust, Kultuurkapitali Valgamaa Ekspertgruppi ja helimuusikat.

Loomulikult loodame jätkata suurepärase koostööd Eesti Kontsert 75-ga.

Anne Pai
Hummuli valla kultuuri- ja noorsootööspsialist

Suvi, sõbrad ja teater sobivad kokku

“Teater, see pole mingi elutuba või sadamakai. Teater on tähtsaim asi maailmas, sest selle kaudu näidatakse rahvale, kuidas elada, kuidas saavutada seda, mille järgi nad igatsevad ja kuidas nad praegu elavad...” – selle Tove Janssoni motoga võtavad Jõgeva Ühisgümnaasiumi kooliteatri Liblikapüüdja juhendaja Lianne Saage Vahur ja noored teatrisõbrad vastu sadu samasuguse eluvaate ja huvidega noori tervest Eestist.

Hummuli noored osalesid kolmandat suve kooliteatrite suvekoolis Rannal Pala vallas Jõgevamaal.

11. juulil istus kuus Hummuli poissi-tüdrukut valla bussi varustatud kõige eluks vajalikuga – oldi valmis vihmaks, külmadeks öödeks ja palavateks päevadeks. Õnneks nii drastiliseks see laager ei kujunenud, ulguva tuule ja vihmahakkade

Hanna Liisa Starke fotodel on see, mis seostub Rannaga, kõik olemas - teater, Peipsi(loodus) ja rannal noored (kaaslased, sõbrad)

sai kätte viimase päeva varahommikuks, aga see tekitas hoopis mõnusa tunde koosõlud toredatest päevadest ning eesootavast koduteest. Eelmisel õhtul sai vaadata 10 töögrupi lavastusi teemal “Ta oli õnnelik ja läbimärg ega kartnud põrmugi äikest”. Noortega töötasid Maarius Pärn, Karl Sakrits, Rauno Kaibiainen, Taavi Lepik, Raigo Saariste, Jaan Ulst, Laura Kvelstein, Karolin Kõrre, Katrin Kalma ja Ragnar Toompuu. Suvekoolis toimus koolitus ka kooliteatrite juhendajatele. Meistriklassi juhendas lavastaja ja teatripedagoog professor Ingo Normet. Analüüsi Mats Traadi „Harala elulugusid“, põimik neist esitati ka noortele, kes suure huviga ja hiirvaiksel jälgisid oma juhendajaid seekord esinejatena.

Suvekoolis läbiviidud koolitust toetas harrastusteatrite mentorprogramm, korraldajateks MTÜ Tähetund, Jõgeva Liblikapüüdja ja Eesti Harrastusteatrite Liit.

Ala Põhikooli aktus on 1.sept. kell 9.00

Hummuli Põhikooli aktus on 1. sept. kell 10.00

Hummuli noored võtsid kaasa mälestused lahedatest, naljakatest, huvitavatest, põnevatest harjutustest ja etüüdidest, mida juhendajad tegid oma gruppides, mis moodustati suvekooli alguses, see omakorda aitas leida palju uusi sõpru ja kogemusi. Ja oh neid pisaraid laagri viimasel õhtul, kui juba 21.aastat järjest korraldavad Jõgeva Gümnaasiumi Liblikapüüdjad tuledemere nii Peipsi järvel, kaldal kui ka laagriplatsil. Seda ei ole võimalik kirjeldada, seda saab vaid tunda ja kogeda, kui oled eelnevalt 4 päeva teinud pingset mõttetööd, harjutanud nii häält kui ka keha, saanud uusi teadmisi ja oskusi ning seda külg külje kõrval 15-20 mõttekaaslasega oma grupist. Kokku osales suvekoolis 160 teatrituhvilit noort. Paljud Ranna laagris osalenud noored on tänaseks saanud ise juhendajateks, mõned ka näitlejateks, kuid kindlasti seob neid kõiki armastus teatri, muusika, looduse ja Ranna suvekooli suhtes.

Tõrva ÖöLANilt võttis osa rekordarv osalejaid!

Margo Metsoja

Juba 12. korda toimunud Tõrva ÖöLANi tõi Tule-Päevade ajal Tõrva Gümnaasiumisse lausa 200 osalejat üle Eesti. Kohal olid nii paadunud arvutimängurid, algajad kui ka need, kes tulid seltskonda nautima.

Üks võimalus piirkonna turundamiseks

Tõrva ÖöLAN sai alguse 2013. aasta sügisel Tõrva Avatud Noortekeskuses, kui noorsootöötaja pakkus noortele välja võimaluse midagi koolivaheajal korraldada. Sündiski mõte teha noortele võrgupidu. Esimesel korral oli osalejaid umbes 30. Üritus on stabiilselt toimunud igal koolivaheajal ning suvel augustikuu Tule-Päevade ajal. Suvised võrgupeod on olnud kõige rahvarohkemad. 2014. aasta suve võrgupidu oli omanäoline ka seepärast, et see toimus linna keskvaljakul suure peotelgi all – midagi, mis toimus Eestis esmakordselt!

Tõrva ÖöLAN ei ole ainult kohalik sündmus, vaid on oluliseks ürituseks saanud nii mitmelegi mängurile üle Eesti. Sel korral oli kohal osalejaid Valgast, Võrust, Viljandist, Tartust, Tallinnast, Jõhivist, Raplast, Pärnust, Sauele jne. Mõõdunud suvel oli esindatud ka Saaremaa, Kuressaare mängija näol. Tõrva ÖöLANist on saanud tra-

Tõrva Gümnaasiumi võimla võõrustas mitusadat arvutimängurit. Foto: Margo Metsoja.

dition ning aastate jooksul on osalejate arv kokku olnud üle tuhande!

Mis täpsemalt toimub ühe võrgupeo käigus?

Võrgupeo ajaks tulevad arvutimängurid oma arvutitega kohale ettevalmistatud ruumi, kus on igale mängijale laud, tool, elekter ning internet. Mänge on nii individuaalseid kui ka võistkondlikke. Kohapeal toimuvad turniirid erinevates mängudes, kust osaleda saab. Turniiride võitjatele on auhinnad.

Üsna tavaline on see, et sündmuse

algus lükkub paar tundi edasi, kuna tehniliste probleemide võimalus on suur. Kõige sagedasemad on probleemid internetiga (näiteks internet ei pea suurele kogusele mängijatele vastu), elektriga (sadakond arvutit löövad korgid välja), mööbliga (kohaletulnud mängijaid on ootamatult rohkem kui planeeritud) jne. Alati on aga probleemidest üle saadud ning ükski Tõrva ÖöLAN nende pärast ära pole jäänud.

Milleks see kõik?

Esmapilgul võib võrgupidu tunduda

öö otsa arvuti taga istumise propageerimisena. Tegelikult on sellel aga mitmeid häid kasutegureid. Kõige olulisem neist see, et võrgupeo peamiseks sihtgrupiks on just need noored, kes muidu väga vähe muud kultuuri ja sündmusi tarbivad. Noored, keda on noorsootöös raske kätte saada ning keda nimetatakse aeg-ajalt ka passiivseteks noorteks. Võrgupidu toob need noored kodust välja keskkonda, kus nad saavad suhelda teiste samade huvidega inimestega ning leida uusi sõpru.

Taas alustab tööd

Tõrva Mulgi murde ring.

Esimene kokkusaamine
**23. septembril
kell 16**

Mulgi Kultuuri Instituudi ruumes Kevade 1 Tõrvas.

Kokkusaamised kaks korda kuus, osalemine tasuta.

Korraldab Mulgi Kultuuri Instituut

Tule esi ja võta üleaidne kah ütlen!

Info tel 5344 8176

Keili Kõlves,

Ravimite ja meditsiiniseadmete talituse juht

Millest tuleneb erinevus ravimite hindades?

Sama toimeainega ning samal kujul (tabletid, siirup vm) ravimeid on Eestis müügil erinevatelt ravimitootjatelt. Seejuures vastavad need kõik toime, ohutuse ja kvaliteedi osas ühesugustele nõuetele ning erinevus patsiendi jaoks seisneb peamiselt hinnas. Üldistatult võib öelda, et eelkõige kulgeb hinnaerinevus originaalravimite ja geneeriliste ravimite vahel. Tulenevalt oma valikust on inimestel võimalik ainuüksi ühe ravimi pealt säästa kümneid eurosid aastas.

Soodsam hind ei tähenda kehvat ravimit

Originaalravim tähendab, et ravimitootja on toonud turule uude ravimi, kus toimeaine või manustamisviis on senisest erineva mõjuga. Geneerilised ravimid on originaali koopiad, millel on tõendatult sama toime ja ohutus. Kuna uudele ravimile müügiloo saamiseks eelneb pikk ja kulukas kliiniliste uuringute periood, on originaali omanikul mõne aasta vältel ainuõigus ravimit toota ja müüa. Seda nimetatakse patendiajaks. Selle perioodi jooksul on tal võimalik teenida tagasi ravimi väljatöötamiseks kulunud investee-

ringud ning säilitada huvi ka edasiseks arendustegevuseks.

Geneeriliste ravimite tootjad saavad alustada ravimi tootmist ja turustamist pärast ravimi patendiaja lõppu, ilma et peaks kordama algselt tehtud uuringuid. Nii on justkui pool teed käidud ja sellest tulenevalt saab ravimit turustada madalama hinnaga. Küll aga peab ka iga geneeriline ravim läbima testid, millega saab tõendatult originaalile sarnane ravitoime ja ohutus inimes-

tele. Konkurentide turule saabudes võib juhtuda, et ka originaali tootja langetab ravimi hinna geneeriliste preparaatidega samale tasemele.

Erinevus ravimi hinnas kujuneb ostja jaoks ravimifirmade kehtestatud hinnast. Haigekassa hüvitab ravimite kulu kindlustatutele kuni piirhinnani. Kui patsiendile on välja kirjutatud või ta soovib osta ravimit, mille hind on piirhinnast kõrgem, tuleb tal kehtiva piirhinna ja ravimi müügihinna vahe ise katta. Piirhin-

nad kehtestatakse sama toimeaine ja manustamisviisiga ravimite gruppide, mis kantakse soodusravimite loetellu. Loetelu uuendatakse regulaarselt kord kvartalis (1. jaanuaril, 1. aprillil, 1. juulil ja 1. oktoobril) ning samaaegselt võivad muutuda ka ravimite piirhinnad. Ravim, mis näiteks juuni lõpus on patsiendile soodsaim, ei pruugi seda juuli algusest enam olla. Seega tasub iga ostu juures küsida apteekrilt nõu soodsaima pakendi kohta.

Küsi apteekrilt soodsaimat ravimit

Üldjuhul kirjutab arst retseptile toimeaine nimetuse. Sel juhul on apteekril kohustus pakkuda ostjale sobivate ravimite hulgast soodsaimat. Kuigi üldiselt on määratud toimeaine piires erinevate ravimpreparaatide vahetamine ohutu, ei saa välistada, et arst peab meditsiinilistel põhjustel retsepti koostama pakendipõhiselt ehk retseptile kirjutatakse konkreetse tootja kindla preparaadi nimetus. Sel juhul peab arst patsienti teavitama ravimi asendamise võimalusest ja tingimustest. Kui ravim ei ole asendatav, tuleb patsienti teavitada asendamise keelamisest ja selle põhjustest.

Riigiportaalis www.eesti.ee on igalühel võimalik hõlpsalt veenduda, kas retsept kirjutati välja toimeainepõhiselt ja kas ostetud ravim kuulus hinnalt soodsamate hulka. Oma retsepte saab vaadata riigiportaali retseptikeskuses (E-teenused → Kodanikule → Tervis ja tervisekaitse → Retseptid). Juba välja ostetud retseptide puhul saab vaadata, kas ostetud ravim kuulus soodsamasse gruppi või oli ruumi kokkuhoiule.

Tasuta tööalased koolitused töötavatele täiskasvanutele
august - detsember 2016

5.10-9.11 Kodukoristusteenuse põhitõed 24 tundi

august-november Arvuti tööalase kasutamise baaskoolitus algajatele 60 tundi

6.10-28.11 Pagaritöö täiendkoolitus 80 tundi

30.09-4.11 Catering koolitus 80 tundi

30.09-11.11 Keevitaja algkursus 80 tundi

30.09-05.11 Plaatija algkursus 80 tundi

1.10-26.11 Veebilehe haldamine ja disain 80 tundi

oktoober Raietööline tase 3, kutseksamiks ettevalmistav kursus 80 tundi

4.10-22.11 Raamatupidamise algkursus alustavale ettevõtjale/raamatupidajale 60 tundi

5.10-7.12 Edasijõudnute tabelarvutus (Excel) 40 tundi

4.10-3.11 Tööalane motivatsioonikoolitus 40 tundi

Valgamaa Kutseõppekeskus, Looe 3
Info ja registreerimine tel 5300 8085, kristel.unt@vkok.ee
www.vkok.ee/tasuta-kursused/

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus ja BDA Consulting OÜ
koostöös SA Valgamaa Arenguagentuuriga korraldavad

KOOLITUSE ALUSTAVATELE ETTEVÕTJATELE

Koolitus annab vajalikud alusteadmised oma ettevõtte käivitamiseks ja edukaks jätkamiseks. Individuaalsed konsultatsioonid kogu kursuse vältel. Koolituse käigus valmib äriplaan.

Koolituse kestvus 7 päeva 56 akad tundi.
Kuupäevad: 6., 7., 20., 21. september ja 4., 5., 18. oktoober kl 10-17 Valgamaa kutseõppekeskuses (Looe 3, Valga).

Osalemistasu 40 eurot, milles sisalduvad koolitusmaterjalid ja kohvipausid.

Koolitusele palume registreeruda hiljemalt 1. septembriks.
Info ja kirjapanek
www.arenguagentuur.ee või
tel 528 0802 (Anneli Kattai).

*Üldehitustööd
*Viilhallide ehitus

Tel: +372 5554 4156
muhkinvest@gmail.com

Kontor: Kurksi-Nuia,
Pärnu maantee 8, 69103

TEIE SOOVID, MEIE TEOSTUSED!

**Ostame kuusepalki
metsa äärest hinnaga
60-68 EUR/tm.**

Lisaks ostame raieõigust,
metsa- ja põllumaad.

info@ostanmetsa.ee
www.ostanmetsa.ee
+372 555 86 086
OstanMetsa OÜ

Arvo Lasting,
EELK Helme Maarja koguduse õpetaja

Eesti laul kõlas Gotlandil

Augusti esimesel nädalavahetusel pakkusime muusikalisi elamusi Gotlandi sõpradele. Juba 2004. aastal algasid sõprusühendused meie Taagepera ja Gotlandi Dalhemi koguduse vahel. Selle aja jooksul on koguduse õpetajad mõne korra vahetunud. Sõprussuhete algataja David Börstad puhkab Dalhemi kiriku kõrval kalmistul.

Sõitsime tutvuma Dalhemi koguduse praeguse toimkonnaga. Lauapäeva-õhtune kontsert oli juba ammu planeeritud ning kuulutused trükitud. Gotlandil on aga lihtne kirikus palvetada ja laulda, sest kirikute ukсед on alati lahti. Kirikuid on Läänemere suurimal saarel ligi sada. Lisaks hulk kirikuvaremeid, mis on väga korda tehtud. Varemend pärinevad sajanditetagustest sõdadest. Praegu võib nende keskel aga julgelt jalutada ning palvusi korraldada.

Dalhemi kirikus andsid kõrgetasemelise kontserdi Tõrva kammernaiskoor Maie Kala juhatusel ning tema õpilased Tõrva Muusikakooli laulerialalt. Kontserti saatis nii orelil kui ka klaveril Thea Leitmaa. Laulus ja muusikas tutvustasime oma kodukanti ja oma

isamaad, kinkisime sõprust ja hoolivust, laulsime palveid kaasaegses meloodias ning Max Filke „Missä“ alusel.

Pärast kirikukontserti jagasime ikka head meeleolu armsates lauludes ja põhjalikes tutvustuskõnedes meie kodukandist.

Nädalavahetuse jooksul tutvusime Gotlandi saare looduse ja kultuurieluga. Katsusime Gotlandi saarele iseloomulikke paesambaid ning jalutasime mererannal saare idaserval. Sõitsime kitsarööpmelisel raudteel, mille on taaskäivitanud kohalik raudteemuuseum. Küllastasime ajaloolise Roma kloostrivaremeid ja hooneid.

Visby vanalinnas sukeldusime keskaja päevade laadamelusse. Meie vaatasime vaid põgusalt üle müügiletid. Aga perekonnad saarelt ja mandrilt veedavad kogu nädala linnamüüri ääres telklaagris keskajapärastelt. Siin võidakse aeg maha võtta rahulikult puhkamiseks, aga võidakse ka laadaplatsil pidutseda ja tantsida.

Meie kammernaiskoor leidis aga taas võimaluse hetkekski Eesti laul kõlrama avada Visby Maarja toomkirikus. Nii olime mitmeti meie kultuuri tutvustanud rootslaste saarel keset Läänemerd.

TEATED

- 28. aug kl 11 jumalateenistus armulauaga Helme kirikus, õp.Villu Jürjo
- 4. sept kl 11 jumalateenistus armulauaga Helme kirikus, õp.Hedi Vilumaa
- 4. sept. kl 14 jumalateenistus

Taagepera kirikus, õp.Hedi Vilumaa

- 11. sept kl 11 jumalateenistus armulauaga Helme kirikus, õp.Villu Jürjo
- 11. sept kl 14 jumalateenistus Taagepera kirikus, õp.Villu Jürjo

- 18. sept kl 11 jumalateenistus armulauaga Helme kirikus
- 25. sept kl 11 jumalateenistus armulauaga Helme kirikus
- 25. sept kl 14 lahkunute mälestamise jumalateenistus Riidaja kirik-kabelis

Ostame metsakinnistuid ja raieõigust.
Tel 507 2544
info@erametsa.ee
www.erametsa.ee

Ostame kasvavat metsa, põllumaad ja metsakinnistuid hinnaga kuni 10 000 eurot/ha. Kinnistud võivad olla tehtud raietega või asetseda piiranguvööndis.
Tel: 56 111 900

Puurkaevude ja -aukude projekteerimine, puurimine ning likvideerimine. Vee- ja kanalisatsioonitorustike, septikute ja süvaveepumpade paigaldus.
Lisainfo tel 52 69 604
www.puurkaevumeistrid.ee

Promens AS on üks Euroopa juhtivatest plastpakendite ning komponentide valmistajatest. Otsime oma Rõngu tehase meeskonda

Koostetöö operatoreid ja transporditöölisi

Eeldame:

- õppimisvõimet
- täpsust ja kohusetundlikkust
- valmisolekut vahetustega tööks
- eesti keele oskust

Kasuks tuleb:

- töökogemus tootmisettevõttes
- arvutioskus

Pakume:

- tööd kiiresti arenevas rahvusvahelises ettevõttes
- konkurentsivõimelist palka
- vajadusel transpordivõimalust (kombinatsioon olemasolevate lahendustega)

Tehase 4, 61001, Rõngu, Tartumaa
CV saata
e-postiga: eesti@promens.com,
Täpsem info 737 1821

12016

**METSA- JA PÕLLUMAADE
OST JA HALDAMINE**

maa@vestman.ee

THKK müüb

Lõhutud lepa ja kase küttepuid, pikkustes 25 kuni 60 cm.
Hind 27 kuni 31€.

Kuivi küttepuid, pikkusega 30 ja 50 cm. Hind 36 kuni 40€

Ümarat puitbriketti, kott 25 kg. Hind 4.00€

Tõrva piires transport tasuta. Tel. 56 51820.

Teve Rajamets
Reporter

Kevin Kangur – petangitalent Põdralast

Kevin Kangur (18) on Riidajast pärit tubli noormees, kes teinud oma noore ea kohta suuri tegusid üle Eesti ja võõrsilgi. Seda sellisel spordialal nagu petank. Kes oleks osanud oodata, et Riidaja kooli kõrval asuval petangiväljakutel treeninud poisist sirgub vaid mõne aastaga Eesti parim meesmängija. Sel suvel lõpetas Kevin Tõrva Gümnaasiumi ning ka edasi viib tee ikka spordi poole.

Kuidas Teil suvi läinud on?

Üpris hästi ja rahulikult. Olen piisavalt palju puhanud, samas aga teinud ka trenni ning käinud palju võistlustel

Te lõpetasite sel aastal Tõrva Gümnaasiumi. Kuidas jäite rahule tulemustega?

Muidugi oleks saanud lõpetada paremate tulemustega, polnud midagi üle jõu käivat, aga siiski olen tulemustega rahul ning hea oli kuulda, et ka lähedastel oli mu üle hea meel.

Te olete oma elu jooksul käinud mitmetes koolides. Milline neist meeldis enam ja miks?

Riidaja Põhikool. See oli mulle nagu koduks- mind ümbritsesid seal väga head sõbrad ning ka kõik koolitöötajad olid väga abivalmid ning heasüdamlikud.

Kuidas meeldis õppida Tõrvas?

Tõrvas oli tore, leidsin palju uusi tutvavaid. Hea oli ka see, et võimalus oli õppida palju huvitavaid ning erinevaid aineid.

Kas Riidajast Tõrva gümnaasiumisse tulles oli algul ka keeruline sisse sulanduda? Võeti Teid hästi omaks?

Sisse sulandumine käis kähku. Peale esimest nädalat oli juba hea punt välja kujunenud, kellega hakkasin edaspidi rohkem läbi käima

Kas oli keeruline iga päev mituteist kilomeetrit kooli reisisid?

Ainuke mure minu jaoks oli see, et kuna kool asus kaugemal ja sinna sõitmine võttis aega, siis pidin varem ärkama. Tihtipeale tulidki mõned hilineemised just selle pärast, et ma ei suutnud end õigel ajal voodist välja ajada .

Kas oli koolis ka mõni lemmikõpetaja?

Marge Kaiv, ta oli alati see, kes ootas sind enda juurde. Temaga sai vabalt rääkida ning tal oli hea huumorimeel.

Nüüd, kui gümnaasium läbi, mis on edasi plaanis?

Lähnen Tartu Ülikooli kehakultuuri õppima, sport ja kehaline kasvatus.

Millest tuli just selline eriala valik?

Olen spordiga peaaegu et terve elu kokku puutunud ning teatud asjaolud kergendasid mul sinna erialale sisse pääseda ilma raskusteta.

Konkurents on tavaliselt sel erialal üsna tihe. Kuidas sel aastal tundus?

Oli ka sellel aastal, aga õnneks mul ei tulnud muud teha, kui sooritada eesti keele eksam hästi ning kooli registreeruda. Kehalisi katseid ei pidanud tegema, sest olin mõne kuu varem tulnud petangis Eesti meistriks, mis tagas maksimumpunktid katsetes.

Kevin Kangur kuulub petangis omavanuste maailma tippu. Fotod: Erakogu

Kui see eriala saab lõpetatud, mis oleks siis Teie unistuste töö?

Ma loodan, et tulevikus töötan mõnes spordi- või jõusaalis eratreenerina. Teiste inimeste aitamine ja motiveerimine tekitab endas hea tunde.

Teil on spordimaailmas suured saavutused. Milliseid neist ise kõige rohkem hindate?

Suured saavutused on just nimelt petangimaailmas. Kindlasti on suurim saavutus selle aasta Eesti meistritiitel meeste arvestuses üksikmängus. Augusti keskel käisin ka Lätis rahvusvahelisel turniiril, kus oli üsna kova tase ning ka too õnnestus oma paarimehe Tiit Kattaiga ära võita. Ei saa ka mainimata jätta Eesti koondise esindamisi mitmel aastal(korra EM-il ning 3 korda Eesti-Soome maa-võistlusel).

Kuidas üldse sattusite petanki mängima? Mis Teid selle juures hoiab?

Algul , kui seda mängiti küla jaanipäevadel ning ka isa mängis. Hiljem hakkasin ka ise kuule loopima, aga esialgu kodus. Pea 10 aastat tagasi oli esimene kord, kui läksime vennaga Valka võistlustele ning kuna meil läks päris hästi, siis tekkis tahtmine veel võistelda. Ma usun, et mind hoiavad selle ala juures kindlasti inimesed, kellega koos võistlemas käime ning ka tahtmine võita ja saada veel paremaks.

Võibolla tundub see kõrvaltvaatajaile justkui lihtsalt palli viskamine, kuid kas see on ka füüsiliselt raske?

Tegelikult ongi füüsiliselt raske. Ma ei pea silmas seda, et kuul on raske ja seda ei jõua igaüks visata, vaid just seda, et mõni võistluspäev võib venida väga pikaks, isegi 9-10 tunniseks. Päev aega jalgadel olla ja mängida võtab õhtuks läbi nii käe kui ka jalad.

Kas on plaan petangiga jätkata ka ülikooli ajal?

Kindlasti jätkan. Mul on tutvavaid Tartus, kellega olema juba kokku leppinud, et hakkame ka mõnel õhtul väljas käima trenni tegemas.

Mida soovitate kellelegi, kes sooviks petangi proovida?

Tuleb tunda asjast rõõmu, nautida ning kui algul välja ei tule, siis pole hullu, tuleb lihtsalt harjutada, sest nagu öeldakse, harjutamine teeb meistriks

Millised on Teie muud hoid?

Mängin meelsasti ka jalg- ja korvpalli, kuid mulle väga meeldib ka käia jõusaalis.

Mida meeldib Teile teha, kui soovite eemalduda nii koolist kui spordist? N-õ end välja lülitada.

Sõpradega aega veeta, nendega kasvõi niisama juttu ajada või siis mingeid vingeid tegusid teha.

Kevin Kangur tänavuste Eesti meistrivõistluse poodiumi kõrgeimal astmel.